

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Percepția cetățenilor asupra corupției și a sectoarelor vulnerabile la venituri și proprietăți nejustificate, conflict de interese și incompatibilități

(Rezumat al studiului sociologic)

2015

Acest rezumat reprezintă analiza rezultatelor sondajului, obținute în baza studiului desfășurat de către Serviciul Independent de Sociologie și Informații „OPINIA” în perioada august-septembrie 2015, în cadrul Proiectului PNUD „Consolidarea capacităților Comisiei Naționale de Integritate a Republicii Moldova” cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe din România.

Opiniile exprimate aparțin în totalitate autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al PNUD, al finanțatorilor sau altor instituții și organizații partenere.

SCOPUL ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII

Scopul cercetării - identificarea percepției cetățenilor Republicii Moldova asupra corupției și sectoarelor vulnerabile la conflict de interese, a veniturilor și proprietăților nejustificate și a incompatibilităților.

Obiectivele cercetării:

- Identificarea surselor de informare și stabilirea credibilității acestora în furnizarea informațiilor despre corupție;
- Detremnarea nivelului de corupție în Republica Moldova, conștientizarea gravității acestui fenomen de către populație, stabilirea celor mai vulnerabile sectoare, a cauzelor ce duc la apariția corupției în instituțiile publice și consecințelor acestui fenomen;
- Evaluarea gradului de încredere în instituțiile abilitate în lupta cu corupția;
- Stabilirea imaginii Comisiei Naționale de Integritate (CNI), percepției respondenților asupra eficienței și independenței acestei instituții, nivelului de încredere al populației în CNI, impactului activității acesteia în lupta împotriva corupției în Republica Moldova;
- Reliefarea celor mai vulnerabile sectoare în care activează funcționari cu venituri și proprietăți nejustificate, a eficienței CNI în procesul de verificare a declarațiilor depuse de funcționarii publici, precum și identificarea barierelor existente în activitatea CNI;
- Investigarea percepției populației asupra conflictului de interese și incompatibilități: impactul CNI, sancțiunile necesare de a fi aplicate;
- Determinarea posibilităților de eradicare a corupției din sectorul public și a tehnicilor de sensibilizare a opiniei publice în privința veniturilor și proprietăților nejustificate, a conflictelor de interese și incompatibilităților.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Studiu calitativ: interviuri cu experți și discuții în format focus-grup.

Grupul țintă al interviurilor în profunzime l-au constituit experții anticorupție, specialiști în domeniul strategiilor anticorupție: Sorin MEREACRE (președinte, Fundația Est-Europeană, Republica Moldova); Mariana KALUGHIN (vice-director, Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției, Republica Moldova); Laura STEFAN (expert anticorupție, Expert Forum, România); Przemyslaw MUSIALKOWSKI (2011-2013 EU High Level Policy Adviser al directorului Centrului Național Anticorupție / fostul CCCEC, Polonia). Perioada desfășurării interviurilor: 07-11 Septembrie 2015.

Grupul țintă al focus-grupurilor - persoane angajate în sectorul public, cum ar fi cele din primării și consiliile locale, instanțele judecătorești, procuratură, poliție, învățământ și instituțiile medicale. S-au efectuat trei discuții în format focus-grup (Bălți, Chișinău și Cahul), care au vizat. În cadrul focus-grupurilor au fost implicate 24 de persoane.

Perioada desfășurării focus-grupurilor: 10-12 Septembrie 2015.

Studiu cantitativ: Sondajul sociologic a fost realizat la nivel național, în rândul populației adulte a Republicii Moldova cu vârstă de 18 ani și mai mult. S-a utilizat un eșantion multistadial, probabilist, reprezentativ în funcție de sex, vârstă, regiune și etnie. Volumul eșantionului a fost de 1500 de respondenți din 79 localități, inclusiv or. Chișinău, două sate din mun. Chișinău, 27 localități în regiunea Nord, 29 localități în regiunea Centru și 20 localități în regiunea Sud.

Perioada culegerii informației: 27 August - 17 Septembrie 2015.

Sondajul are o marja de eroare de +/- 2,5%, la un nivel de probabilitate de 95%.

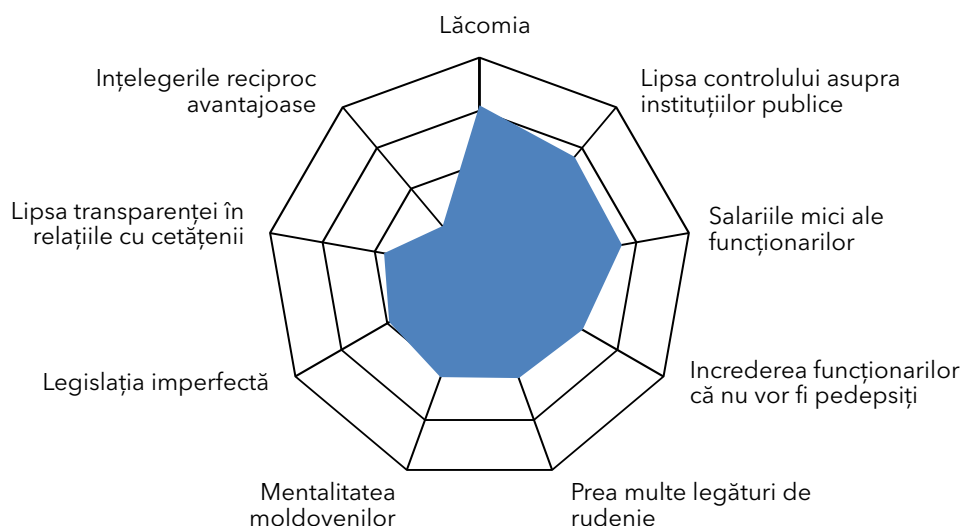
PRINCIPALELE OBSERVAȚII

I. FENOMENUL CORUPȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Pe parcursul întregii perioade de consolidare a statalității Republicii Moldova au fost adoptate un spectru foarte larg de acte normative și create multiple comisii, cu scopul declarat de a contracara fenomenul corupției. Criza politică și cea din sistemul financiar-bancar a demonstrat, însă, că amploarea corupției în diferite domenii poate influența decisiv, la nivel politic, macro-economic și, în definitiv, la cel al bunăstării cetățeanului de rând, stabilitatea țării, atrăgând astfel atenția asupra integrității și responsabilității factorilor de decizie.

Rezultatele studiului efectuat denotă că majoritatea absolută a populației (96,7%) apreciază nivelul corupției în țară ca fiind înalt, indiferent de categoria de vârstă, nivelul de educație sau mediul de reședință.

Cauzele principale de apariție a corupției în instituțiile publice din Republica Moldova, %

Factorii ce duc la agravarea fenomenului corupției, scoși în evidență de persoanele intervievate în cadrul acestui studiu, au fost clasificați în *categorii de ordin individual și de ordin administrativ*.

Printre factorii care favorizează corupția, majoritatea respondenților au făcut referință la cei *de ordin individual*, în topul listei situându-se o calitate a angajaților din sistem ce nu poate fi controlată de instituțiile statului - este vorba de lăcomie. O altă cauză este lipsa unui

---

control instituțional eficient (13,9%) cauzat de politizarea organelor de ocrotire a normelor de drept și a celor regulatorii. Al treilea factor ce favorizează corupția în Moldova, potrivit subiecților investigației, îl reprezintă salariile mici ale funcționarilor publici (13,6%). În aceeași ordine de idei, o altă cauză expusă este sentimentul de invulnerabilitate al funcționarilor, convingerea acestora că ei nu vor fi pedepsiți conform legislației și nu le vor fi aplicate sancțiunile prevăzute pentru actele de corupție, menționat de 11,2% din respondenți.

Alți *factori de ordin structural* sunt: lipsa de fermitate din partea instituțiilor statului și instabilitatea în aplicarea legilor, legislația deficitară, lacunele sau permeabilitatea cadrului legal, managementul defectuos al instituțiilor și lipsa transparenței în relațiile cu cetățenii – cauze enumerate de 1/3 dintre respondenți.

Nu poate fi neglijat și faptul că populația Republicii Moldova este conștientă că una din cauzele persistenței fenomenului corupției este mentalitatea moldovenilor și deficiența informării populației aflate la polurile corupției active sau pasive.

În evaluarea posibilității de participare benevolă a respondenților la infracțiuni de corupție s-a constatat că 62% din subiecții investigați ar admite să-și rezolve problemele pe căi neoficiale, prin acțiuni de corupere, 21,1% din ei ar fi dispuși să ofere funcționarului public o recompensă sau un serviciu, dacă problema lor nu s-ar fi putut rezolva altfel, 7,4% ar corupe funcționarul dacă aceasta ar fi cea mai rapidă metodă de soluționare a problemei, și 5,8% ar apela la căi ilegale doar dacă ar fi siguri că nu vor purta nicio răspundere. Din întregul eșantion, doar 27,4% dintre respondenți sub nici un pretext nu ar fi dispuși să ofere funcționarului public recompense sau servicii în schimbul soluționării pozitive a problemei curente.

SURSELE DE INFORMARE

Pentru a evalua gradul de conștientizare a fenomenului corupției de către populație, este necesară identificarea sursele de informare și a mediul în care se crează percepția cetățenilor asupra gravității fenomenului. Relevat în multiple studii efectuate pe teritoriul Republicii Moldova în ultimii ani, televiziunea rămâne sursa primară de informare pentru marea majoritate a respondenților (60,5%), fiind urmată de Internet (46,7%) și informația transmisă prin viu grai (40%). O treime din persoanele intervievate folosesc mai mult de două surse, atunci când își propun să se informeze despre ultimele evenimente din țară sau comunitate. Scepticismul ce duce la verificarea dublă a veridicității informațiilor este direct proporțional cu venitul persoanelor intervievate.

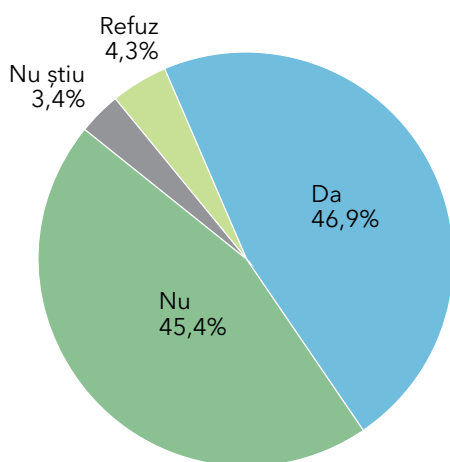
Majoritatea celor intervievați (56,1%) consideră că cele mai credibile informații cu privire la corupție pot fi obținute din discuțiile cu vecinii, colegii și membrii familiei. Deși televiziunea este în topul raiting-ului surselor de informare a cetățenilor, în ceea ce ține de informațiile furnizate despre corupție, această nu este și cea mai credibilă sursă, ci se situează pe locul doi, atât pentru respondenții din mediul rural, cât și pentru cei din zona urbană. Cele mai puțin credibile surse menționate sunt autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale și instituțiile de prevenire și combatere a corupției (58,8%).

PERCEPȚIA POPULAȚIEI ASUPRA PRACTICILOR DE CORUPȚIE

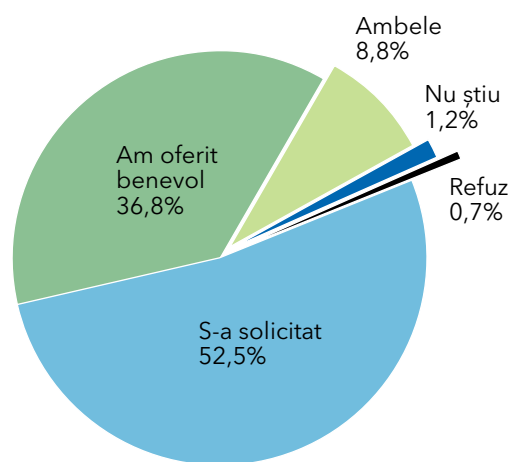
Lideri în clasamentul celor mai afectate de corupție sectoare comunitare sunt educația, medicina și poliția. În opinia respondenților, angajații instituțiilor de stat din aceste domenii sunt cei care, pentru soluționarea problemelor curente ale cetățenilor, pretind și obțin cel mai frecvent plăți neoficiale sau alte recompense.

Există modele economice care aplică mitei anumite caracteristici "pozitive", plățile neoficiale fiind prezentate ca un gen de stimulent pentru angajații statului. În acest context, unul din obiectivele studiului a fost identificarea ponderii respondenților ce s-au confruntat cu situații în care au trebuit să dea mită pe parcursul ultimilor 5 ani.

Pe parcursul ultimilor 5 ani, Dvs. personal ați oferit mită?

Vi s-a solicitat să dați mită sau ați oferit-o benevol?, %

Potrivit rezultatelor obținute, în ultimii 5 ani, 46,9% din persoanele intervievate s-au confruntat cu situații în care au fost nevoiți să dea mită unui angajat din instituțiile de stat, pentru soluționarea unei probleme curente. Este alarmant faptul că, în multe dintre aceste cazuri, mituirea poartă un caracter benevol – 36,8% dintre subiecții investigați au făcut-o din proprie inițiativă.

Mai mult, stimularea funcționarilor care oferă servicii contra unor recompense neoficiale pare să fie funcțională – 85,6% din totalul subiecților intervievați afirmă că persoana căreia i s-au adresat și care a luat mita și-a îndeplinit promisiunea. Totodată, majoritatea respondenților (50,1%) sunt convingși că problema lor nu ar fi fost rezolvată dacă refuzau să dea mită sau fără contribuția persoanei angajate în instituția de stat, chiar dacă aceasta presupune cheltuieli suplimentare.

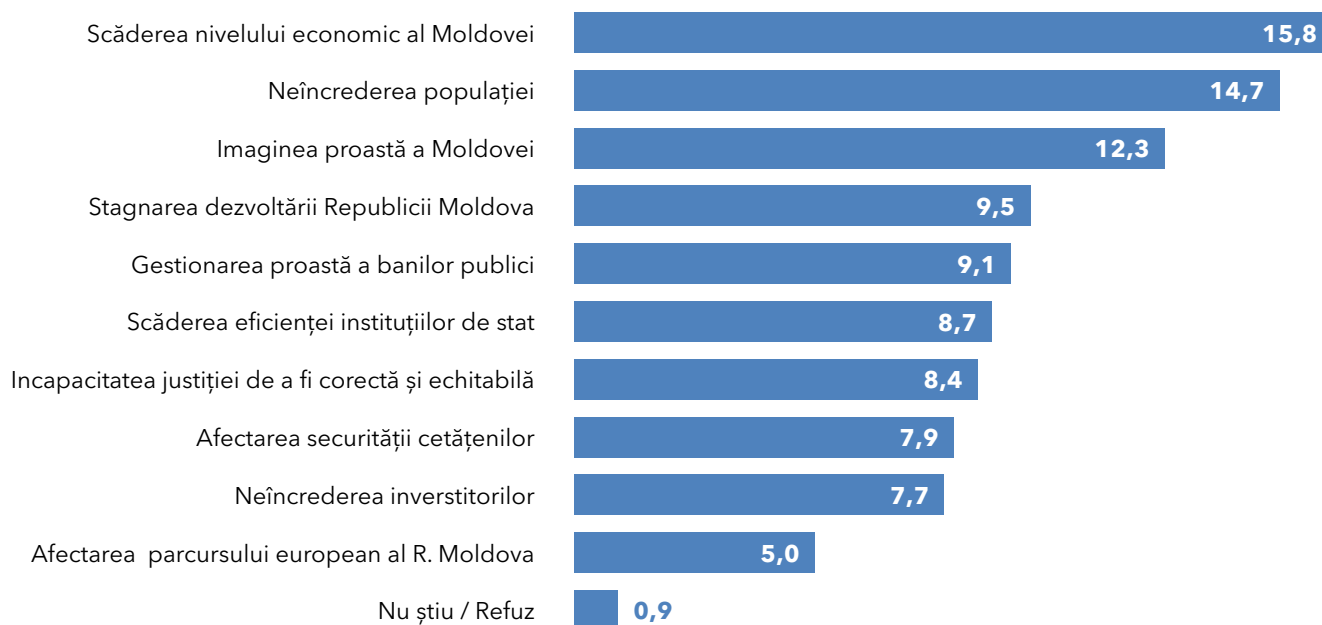
În acest context, se constată că amploarea corupției reduce drastic din credibilitatea funcției publice și a instituțiilor democratice, contribuind, pe de altă parte, la aprofundarea sărăciei și la șubrezirea sistemului de servicii prestate cetățenilor.

CONSECINȚELE FENOMENULUI CORUPȚIEI

Fenomenul corupției în sistemul administrației și instituțiilor publice afectează, în mod direct

și în primul rând, cetățenii. Dacă personalul unei instituții, și anume cei ce iau decizii, este corupt, întreaga instituție este coruptă. Respectiv, o instituție coruptă activează în detrimentul interesului economic al statului și a intereselor comunității pe care ar trebui să o reprezinte această instituție.

Consecințe ale corupției, %

În opinia respondenților, această stare de fapt are drept consecințe subminarea economiei naționale (15,8%), stagnarea dezvoltării țării (9,5%), slăbirea capacității de gestionare corectă a banilor de către instituțiile publice (9,1%) și neîncrederea investitorilor (7,7%).

Din punct de vedere administrativ, corupția afectează grav încrederea populației în autoritățile și instituțiile publice (14,7%) și reduce simțitor din eficiența acestora (8,7%). De asemenea, corupția afectează imaginea externă (12,3%) și parcursului european al Moldovei (5%).

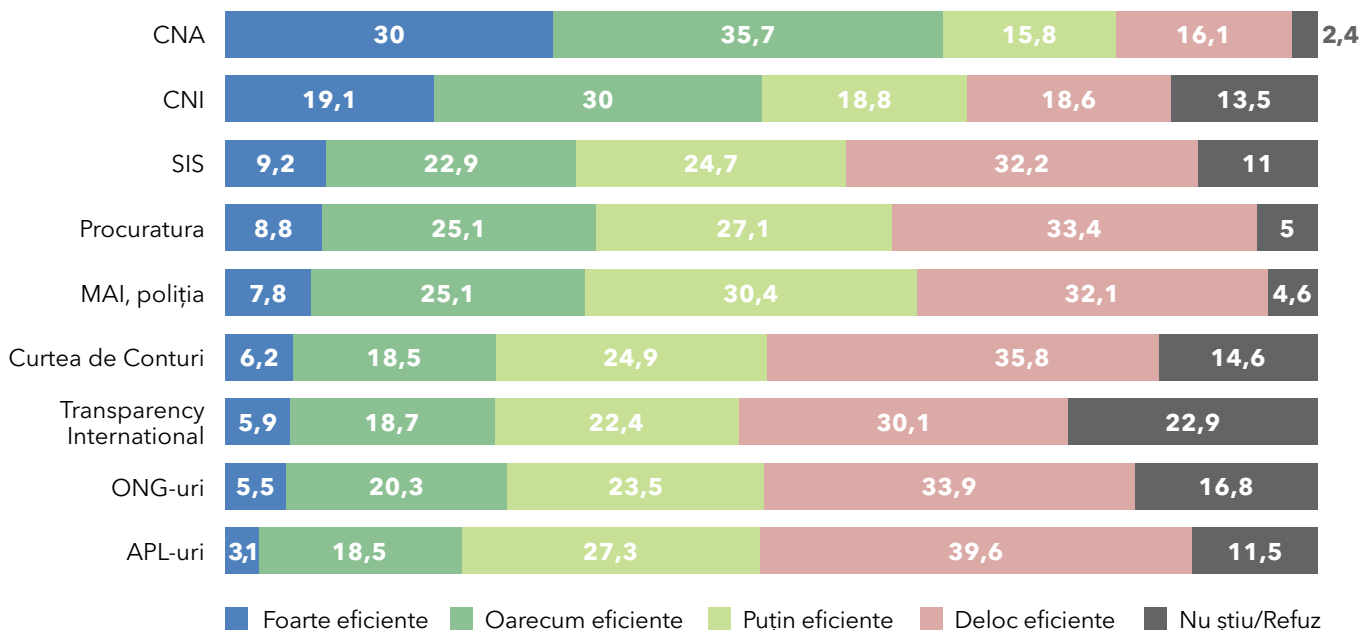
Gradul de conștientizare a problemei și nivelul de implicare al membrilor comunității în soluționarea acesteia ar trebui să fie proporțional. Rezultatele studiului atestă, însă, că o treime din cei care confirmă existența corupției în instituțiile din localitatea de reședință nu au făcut nimic pentru a preveni și stopa acest fenomen (32,8%).

Subiecții investigați consideră că în Moldova legea nu este aplicată în mod corespunzător, invocând necesitatea unor înăsprirea ale sancțiunilor per ansamblu.

INSTITUȚII ABILITATE CU PREVENȚIA ȘI COMBATAREA CORUPȚIEI ȘI IMAGINEA LOR

Cea mai cunoscută instituție cu atribuții în prevenirea și lupta împotriva corupției este Centrul Național Anticorupție (CNA), identificată de 92,7% dintre respondenți, urmat de Procuratură (66,6%), Comisia Națională de Integritate (64,1%) și Ministerul Afacerilor Interne (60,3%). De asemenea, o bună parte dintre cetățeni au atribuit acest rol organizațiilor non-guvernamentale, chiar dacă acestea nu sunt învestite cu dreptul unor acțiuni de combatere a corupției, ci mai degrabă cu cel de informare și prevenție.

Percepția populației privind eficiența instituțiilor din domeniul corupției, %

Printre cele mai eficiente instituții în combaterea corupției, în opinia populației, este CNA, apreciat ca fiind foarte eficient de 30%, CNI (19,1% - foarte eficientă și 30% - oarecum eficientă). Serviciul de Informații și Securitate, Procuratura și Ministerul Afacerilor Interne sunt instituții ale căror activitate, la fel, este apreciată ca pozitivă - "foarte eficientă" sau "oarecum eficientă" de circa 1/3 din respondenți.

II. COMISIA NAȚIONALĂ DE INTEGRITATE

NIVELUL DE INFORMARE A POPULAȚIEI CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA CNI

Rezultatele studiului relevă că 43,1% din persoanele intervievate sunt familiarizate cu existența și activitatea CNI, în această categorie înscriindu-se, în special, respondenții cu un nivel de educație mai înalt și cei cu venituri mai mari.

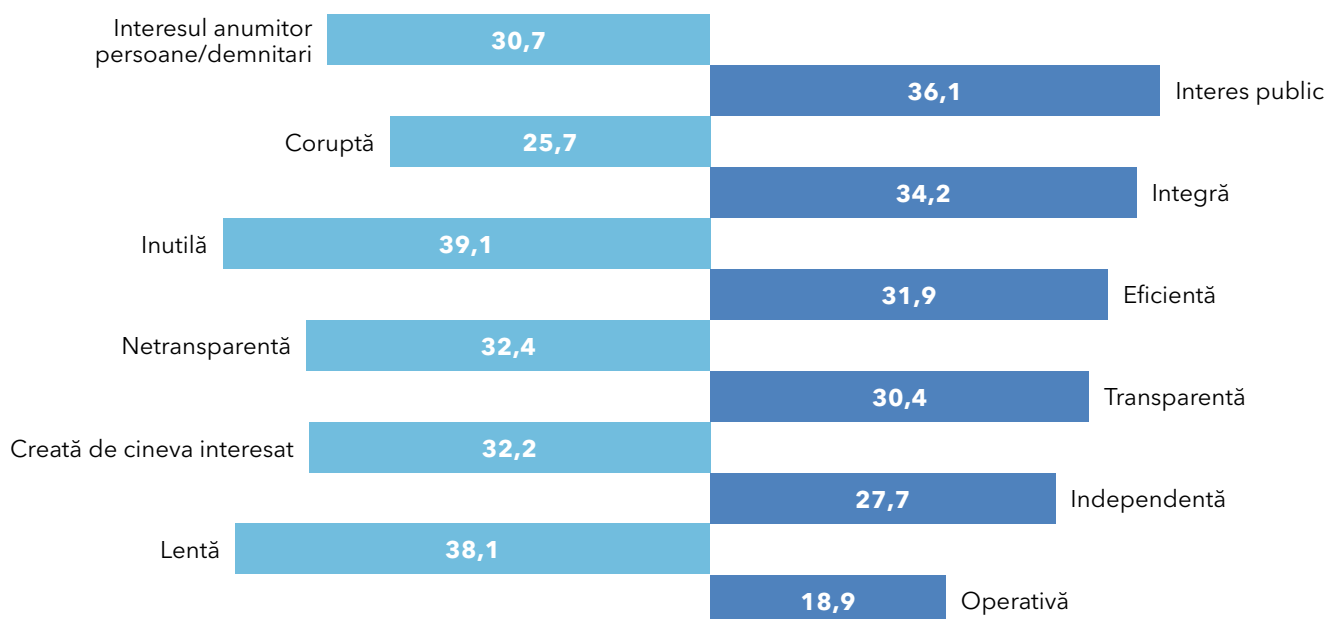
În același timp, doar 15,5% dintre respondenți cred că CNI este o instituție independentă, iar o treime din cei care au dubii în această privință (45,4% din persoanele intervievate) presupun că aceasta este subordonată partidelor politice.

EFICIENȚA CNI

Imaginea oferită de sondaj arată că CNI este puțin eficientă și nu corespunde așteptărilor. O inadvertență în acest sens, conform rezultatelor, este incapacitatea CNI de a verifica toate declarațiile de venit ale funcționarilor publici, iar o modalitate de soluționare propusă de respondenți ar fi implementarea unui sistem informațional automatizat ce ar exclude în multe aspecte factorul uman, în special alegerea selectivă a declarațiilor la discreția unor membri. De asemenea, CNI ar putea să înregistreze performanțe mai bune dacă ar dispune de un sistem mai avansat al managementului informației și ar deține acces la bazele de date al altor instituții.

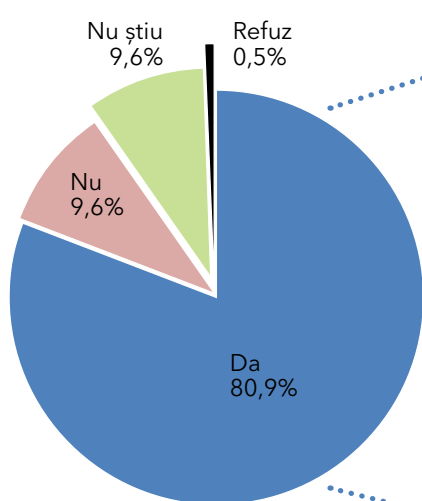
Caracteristicile activității Comisiei Naționale de Integritate, %

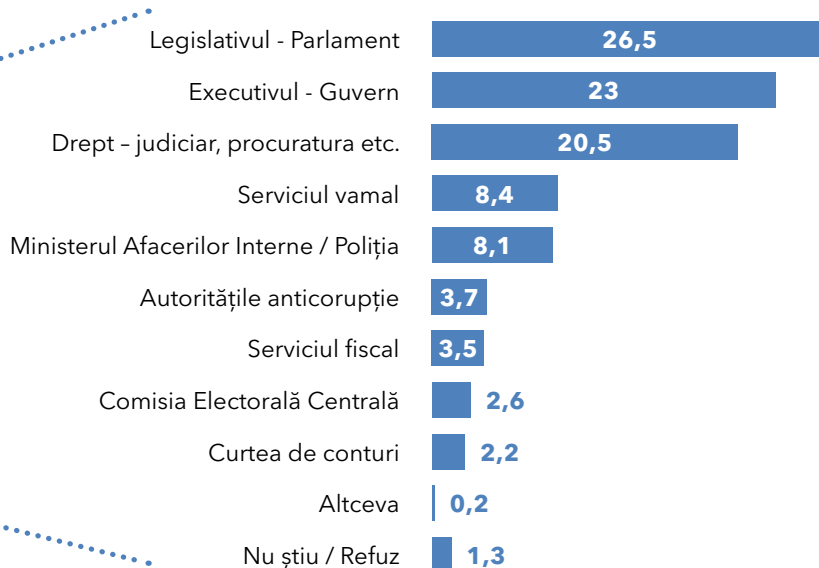
III. VENITURI ȘI PROPRIETĂȚI NEJUSTIFICATE

În scopul instituirii măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii ilicite, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat la 19 iulie 2002 *Legea nr. 1264-XV privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor care dețin o funcție de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere*. Aplicarea legii, în ceea ce privește controlul declarațiilor cu privire la venituri și proprietăți, este asigurată de Comisia Națională de Integritate.¹

Considerați că reprezentanții sectorului public au venituri nejustificate?, %

Repartizarea funcționarilor cu venituri și proprietăți nejustificate pe sectoare, %

¹ Legea nr.180 din 19.12.2011 cu privire la Comisia Națională de Integritate, anexa 1, cap. II, nr. 4, lit. a).

Aproximativ 81% din persoanele incluse în eșantion afirmă că angajații din domeniul public dispun de venituri nejustificate. În topul clasamentului s-au plasat autoritățile publice centrale, atât reprezentanții Legislativului (26,5%), cât și cei ai Executivului(23%), aceștia fiind urmați de personalul instituțiilor de drept, Serviciului Vamal, Ministerului Afacerilor Interne și Poliției. Respondenții cu un nivel de educație mai înalt și cei din municipiul Chișinău manifestă un nivel ridicat de scepticism în ceea ce privește corectitudinea veniturilor și a proprietăților declarate de funcționarii din Comisia Electorală Centrală și Serviciul Fiscal, pe când populația din mediul rural consideră că cel mai des își ascund veniturile angajații instituțiilor de drept.

Aproximativ 80% din respondenți au afirmat că procedura declarării veniturilor ar trebui aplicată și persoanelor din conducerea societăților comerciale sau pe acțiuni în care și statul are cotă parte.

IMPACTUL CNI ȘI BARIERELE ÎN ACTIVITATEA EFICIENTĂ A ACESTEIA

Cetățenii nu cred că CNI poate controla veniturile și proprietățile nedeclarate. 35,1% din persoanele intervievate sunt de părere că activitatea acestei instituții nu are nici un impact. Populația așteaptă un efect ce ar urma imediat după depistarea unor nereguli, în timp ce actualmente procedurile sunt de lungă durată, iar sancțiunile se reduc la amenzi care, din același motiv, de cele mai deseori, nici nu sunt aplicate.

CNI invocă frecvent insuficiența pârghiilor necesare pentru a verifica proprietățile funcționarilor publici aflați în străinătate. La rândul lor, experții îndeamnă această instituție să facă toate interpelările necesare, să documenteze asemenea cazuri și să sesizeze Procuratura. Drept dovadă pot servi multiplele cazuri când politicienii au profitat de incapacitatea CNI în această privință. Cazurile de nedeclarare a veniturilor și proprietăților se vor rări pe măsura ce va fi modificat cadrul legislativ și va fi eficientizată activitatea CNI, consideră experții, care afirmă că în acest fel pot fi responsabilizați și funcționarii - funcționarul va evita sancțiunea doar atunci când va deveni sigur că sancțiunea îi va fi aplicată.

În același context, 71,4% din persoanele intervievate pledează pentru înăsprirea sancțiunilor aplicate pentru tănuirea veniturilor și averilor funcționarilor publici. Această opinie o au respondenții indiferent de indicatorii demografici.

Astfel, 23,5% dintre participanții la sondaj au propus confiscarea tuturor bunurilor sau veniturilor nedeclarate, singura sancțiune care, în opinia acestora, ar pune presiune pe funcționarii care încalcă legea.

O altă sancțiune, menționată de aproximativ 18% din cei intervievați, a fost pedeapsa penală cu închisoarea (privarea de libertate). Sancționările pecuniare - amenda (penală sau administrativă) au fost sugerate de 12,3% din cei intervievați. Deși demiterea din funcție a funcționarilor care și-au tănuit veniturile și proprietăților a fost o pedeapsă propusă de doar 10% dintre respondenți, experții consideră că această sancțiune ar fi una utilă, în special, dacă ar presupune și o sancționare pecuniară.

IV. CONFLICTUL DE INTERESE

Se consideră "conflict de interese" situația când persoanele de demnitate publică, cu funcții publice sau alte funcții prevăzute în lege² ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obiectivă și imparțială a obligațiilor și responsabilităților ce le revin potrivit legii, prin neexercitarea atribuțiilor funcției deținute, în interese personale.

Obiectivul evitării și, respectiv, al pedepsirii conflictului de interese este de a înlătura situațiile în care, abuzându-se de puterea încredințată, se ajunge să fie favorizat interesul personal în defavoarea interesului public.

DOMENII ALE SECTORULUI PUBLIC AFECTATE DE CONFLICTUL DE INTERESE

Conflictul de interese, în Republica Moldova, este un fenomen persistent în toate domeniile. În primul rând, fenomenul se asociază cu angajarea personalului, promovarea în carieră și achizițiile publice - favorizarea contractării de către instituțiile de stat a serviciilor private, de obținere a licențelor sau a drepturilor exclusive asupra unor activități și, de asemenea, urgentarea emiterii unor informații sau documente din cadrul instituțiilor abilitate. Conflicturile de interese sunt admise, conform rezultatelor sondajului, și în cazul utilizării fondurilor europene, precum și în ceea ce ține de accesul la informație, fapt confirmat de 8,9% dintre respondenți. Fenomenul este atestat atât în instituțiile publice centrale, cât și în cele locale.

IMPACTUL CNI ȘI SANCTIUNI PENTRU CONFLICTUL DE INTERESE

Identificarea conflictelor de interese prezintă dificultăți. CNI verifică declarațiile de conflict de interese, dar depistarea unor cazuri concrete se produce *post factum*, de regulă doar după ce fapta e comisă și cineva o sesizează, deoarece funcționarul nu este în vizorul CNI și nu poate fi permanent monitorizat.

Deși unii respondenți consideră utilă extinderea listei de persoane apropiate, 58% dintre aceștia sugerând completarea ei cu categorii cum ar fi cu "cumetri, nași, fini", iar alți aproximativ 10% - cu "prietenii și vecinii", majoritatea lor înțeleg că este complicat să demonstrezi documentat în instanță asemenea legături. La rândul lor, experții avertizează că o definiție prea largă a categoriei „persoanelor apropiate” va avea efecte inverse celor scontate și, drept urmare avertizează că modificările la acest capitol trebuie abordate cu maximă precauție.

Fiecare al 4-lea respondent a menționat că cel mai des își avantajează rudele reprezentanții Legislativului, la o diferență procentuală de unu la suta de reprezentanții Guvernului. Instituțiile anti-corupție au fost menționate de 5,2% dintre respondenți, fiind, de asemenea, incluse în lista autorităților în care de cele mai dese ori sunt avantajate persoanele apropiate funcționarilor.

40,1% din totalul persoanelor ce au participat la studiu consideră că CNI are un oarecare impact pe dimensiunea conflictului de interese. Totodată, în acest sens, rezultatele studiului relevă o confuzie, atâta timp cât doar 5% din cei intervievați au putut să formuleze sigur o viziune asupra unui eventual impact al comisiei, fie el pozitiv sau negativ.

---

² Legea nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese, art.3.

Sancțiunile pentru conflict de interese trebuie să fie proporționale cu gravitatea încălcării și ele sunt la fel de importante ca și aplicarea acestora. Răspunderea pentru fapta comisă este sentimentul ce duce la responsabilizarea funcționarilor și demnitarilor.

Sancțiunile pentru funcționarii depistați în conflict de interese în opinia respondenților trebuie să fie diversificate, în funcție de proporția infracțiunii. Sancțiuni penale privative de libertate au fost propuse de 23,5% dintre respondenți. Persoana depistată în conflict de interese trebuie demisă din funcție, de această părere sunt peste ¼ de persoane intervievate, iar 17,8% consideră că ar fi suficient să fie privați de dreptul de a exercita o funcție publică doar pentru o perioadă de timp. O altă pedeapsă ce i-ar responsabiliza pe funcționarii depistați în conflict de interese se propune ar fi reducerea salariului, opțiune sugerată de 12,9% dintre subiecți intervievați.

Există situații cand este imposibil să fie evitat conflictul de interese, iar în acest caz persoanele cu funcții de răspundere trebuie să manifeste transparență și să anunțe, în prealabil, existența unui risc și să justifice de ce conflictul de interese este inevitabil. Funcționarul trebuie să dețină posibilitatea să se autorecuze în orice situație în care consideră că nu poate să-și exercite în mod obiectiv atribuțiile de serviciu, iar acest drept trebuie să-i fie de fiecare dată acceptat.

V. INCOMPATIBILITĂȚI

Situațiile de incompatibilitate și modul de înlăturare ale acestora sunt monitorizate și investigate de CNI în conformitate cu prevederile Legii nr.6-XVI din 15.02.2008, la capitolului IV Incompatibilități și restricții.

În opinia experților cadrul legal pe această dimensiune este defectuos și există necesitatea modificării acestuia, pentru a-l face mai clar și adecvat specificului anumitor funcții publice.

GRADUL DE INFORMARE A POPULAȚIEI DESPRE DIMENSIUNEA INCOMPATIBILITĂȚILOR

Fiind întrebați dacă cunosc cazuri de deținere concomitentă a mai multe funcții publice de către o persoană din localitatea lor, 42,5% dintre respondenți au răspuns pozitiv. Proporția unor asemenea cazuri este confirmată mai des în comunitățile rurale, de către respondenții de etnie moldoveni și găgăuzi.

IMPACTUL CNI ȘI BARIERELE ÎN ACTIVITATEA EFICIENTĂ

CNI nu are posibilitate să-i verifice în prezent pe toți funcționarii care s-ar putea afla în incompatibilitate, deoarece aceasta ar însemna monitorizarea tuturor funcțiilor publice. Din această cauză, este necesară o reacție în timp util de fiecare dată când se constată un caz de încălcare a regimului de incompatibilității.

Impactul CNI pe dimensiunea incompatibilităților a fost calificat „pozitiv” de 6,8% dintre respondenți, iar cota celor ce confirmă existența unui oarecare impact al CNI asupra acestei dimensiuni este de 35,4%.

SANȚIUNI PENTRU FUNCȚIONARI PUBLICI AFLAȚI ÎN INCOMPATIBILITATE DE FUNCȚII

Importanța sancționării și a responsabilizării funcționarilor și demnitarilor este prioritară și pe dimensiunea incompatibilităților. Un accent vizibil în 37,7% din opiniile relatate a fost pus asupra demiterii din funcție a celor ce se află în situație de incompatibilitate. Experții, de asemenea, au confirmat că cel mai important e ca persoana care a dat dovadă de o anumită lipsă de integritate să fie demisă din serviciu public pentru cel puțin o perioadă. Orice funcționar își dorește o carieră, de aceea privarea dreptului de a exercita o funcție publică ar fi una benefică și în același timp ar responsabiliza persoanele vizate, ar servi ca imbold pentru decizii mult mai conștiente și integre. Aplicarea unor pedepse penale privative de libertate pentru funcționarii ce se află într-o funcție incompatibilă cu funcția publică în care își desfășoară activitatea la moment ar responsabiliza pe funcționarii publici în opinia a 22,8% din respondenți.

VI. FACTORII, CONDIȚIILE CE AR DETERMINA UN FUNCȚIONAR PUBLIC SĂ NU MAI FIE CORUPT

În condițiile Republicii Moldova și a tradițiilor de coruptibilitate ale sistemului, mulți funcționari la început de cale se lasă absorbiți de acest sistem, neglijând statutul de funcționar public.

Măsurile punitive se consideră a fi cele mai utile pentru prevenirea și combaterea corupției în cadrul autorităților publice în opinia participanților la sondaj.

- Cea mai eficientă măsură în opinia respondenților (69,8%) ar fi sancționarea imediată a tuturor abaterilor comise de angajați;
- Buna pregătire profesională și selecția atentă a funcționarilor publici este o condiție apriorică în prevenirea fenomenului corupției, această măsură fiind sugerată de majoritatea persoanelor intervievate;
- Informarea populației și promovarea tehnicilor de contracarare a corupției prin intermediul campaniilor de sensibilizare. În acest context, fiecare al 3-lea interviuat a confirmat că prezentarea cazurilor de corupție în mass-media ar fi o metodă cu eficiență majoră. Cu toate acestea, se dorește și mediatizarea finalității, a aplicării sancțiunilor;
- Eficientizarea organelor de control. Sporirea eficienței instituțiilor abilitate de control și prevenție a corupției este remarcată de 61,6% din respondenți;
- Sancționarea cetățenilor care dau mită sau fac presiuni asupra angajaților pentru rezolvarea ilegală a unor cazuri, opinie expusă de 60,8% dintre respondenți;
- Crearea și implementarea unui sistem motivant de salarizare al funcționarilor publici este o metodă eficientă în opinia a 57,2% de intervievați;
- În opinia experților, ar fi benefice elaborarea de noi criterii de numire și angajare în funcțiile publice, de metode de incurajare, precum și discuțiile cu angajații despre situația lor în sistemul public, nivelul lor de satisfacție în munca ce o fac;

-
- Sistem de evaluare al capacităților și a performanței angajaților instituțiilor publice;
  - În contextul unor deficiențe în sistem, apelul la valorile personale ar face posibilă prevenirea corupției. Modificarea comportamentului funcționarului corupt este pusă și pe seama propriei conștiințe, de această părere sunt 7,7% de respondenți.

Fiind întrebați dacă ar denunța funcționarul public, recunoscut că deține averi obținute ilegal sau se află în conflict de interese, aproximativ jumătate din cei intervievați (46,5%) au răspuns că ar fi gata să informeze organele abilitate despre încălcările menționate.

Cota celor ce nu ar denunța funcționarii ce au în posesia lor averi nejustificate sau care se află în conflict de interese din localitatea lor este de 22,3%. Cauzele refuzului de a sesiza organele de resort sunt variate, dar în mare parte sunt conturate de frica eventualelor pericole la adresa lor sau a familiei din partea persoanei vizate în denunț.

VII. SENSIBILIZAREA OPINIEI PUBLICE ASUPRA SITUAȚIILOR DE VENITURI ȘI PROPRIETĂȚI NÉJUSTIFICATE, CONFLICT DE INTERESE ȘI INCOMPATIBILITĂȚI

Sensibilizarea anticorupție a cetățenilor, colaborarea activă a rețelei instituționale în lupta împotriva corupției cu societatea civilă, în vederea propagării în masă a culturii anticorupție, este importantă în prevenirea acestui fenomen.

Corupția este un *fenomen ce nu poate fi eradicat prin slogane „Nu fi corupt” sau „Nu lua mită”*, deoarece funcționarii ce comit acțiuni de corupție sunt conștienți și o fac rațional, scopul unic fiind îmbogățirea pe o cale simplă și sigură, atâta timp cât riscurile sunt minime.

În opinia experților, o campanie eficientă și funcțională de sensibilizarea opiniei publice trebuie să utilizeze sursele primare de informare din țară – televiziunea și resursele on-line.

Utile ar fi *campaniile de sensibilizare pentru beneficiarii serviciilor publice – publicitate socială*, care să fie accesibilă pentru toți, indiferent de cultura juridică, și în care să fie reflectate cele mai tipice situații ce cad sub incidența legii (de exemplu prezentarea angajării rudelor și persoanelor ce dețin funcții de demnitate publică, încheierea contractelor de prestări servicii cu propriile întreprinderi sau cele fondate de rude).

CNI ar trebui să își axeze *campaniile de sensibilizare a opiniei publice pe ideea că este aplicată sancțiunea pe fiecare neregulă depistată, indiferent de statutul sau rangul funcționarilor și demnitarilor publici*.

Populația nu are încredere în sistemul de eradicare a corupției, cetățenii constată că în cazurile de corupție soluția nu e mereu în favoarea celor pătimiți și, din acest motiv, *orice campanie funcțională a CNI ar trebui să includă indicatori de performanță, care ar oglindi eficiența acestei instituții în verificarea ne-selectivă a declarațiilor, constatarea încălcărilor și monitorizarea parcursului spre aplicarea uniformă și omogenă a sancțiunilor prevăzute de lege*.

Utile ar fi și *întâlnirile organelor abilitate de prevenire și luptă împotriva corupției cu angajații instituțiilor publice*, în care să fie discutate obligațiile acestora, esența integrității în statutul ce-l dețin și cum trebuie evitate situațiile de conflict de interese etc.

CNI are nevoie de competență elevată pentru a fi capabilă să ofere consultanță în procesul de declarare a veniturilor, a proprietății și a conflictelor de interese. În acest context, de o necesitate sporită este un cadru legal clar.
